

LUDMILA EGOROVA

TÖRE BİLGİLERİ
(Saha Türklerin kültür örneği)

Hayatınız hangi Tanrı'ya diz çöktüğünüze bağlıdır. Vergilius

ÖN SÖZ

Hristiyanlaştırma döneminden önceki Saha inancını araştırmak, doktora tezimin temel konusu olmuştur. Türk ulusunun efsanevi anası olan “kurt”; bana rüyamda: “Bundan sonraki hedefin Töre Bilimi’ni araştırmak olacaktır” – demişti. Sahalar “Kurt Tanrının oğludur” diye boşuna dememiştir. O beni manevi bir dünyaya götürdü...

Her uzaklaştığım an, Tanrı kelimesinin sadece “Gökyüzü” manasını değil, “Geniş Evren” ve “Kutsal Güç” manalarını da taşıdığını, bunun bütün anlamları içine aldığını, canlı olan her şeyin bunu kabul ettiğini ve buna göre yaşadığını anlamıştım. Bu sebeple Tanrı bilincini sadece “Kut-Sür”* gelişmesini değil, doğa kanunlarını; adaletli olmayı ve insan olmayı öğreten Büyük Güç olduğunu öğrenmiştim.

*“Kut-Sür”- Bu insan varlığının en önemli kavramı olarak tanımlanmalı. Açıklaması “İnsan varlığı ve insanın yarattığı varlıklar” bölümünde verilecektir.

Tanrı bilinci, Eski Hunlar’da, Türkler’de ve Moğollar’da yayılmış, adaletli bir devlet kurmalarında önemli yer almıştır. Fakat Tanrı’ya tapınan diğer milletler O’na farklı isimler verseler de, tek bir Tanrı’dan bahsettikleri o milletlerin mitolojileri ve geleneklerinde görülmektedir. Bu bilincin çok eski köklere dayandığını, Polinezya ve Mikronezya’da yaşamış olan insanların mitolojisinde “Tangaroa”, eski Sümerlerde “Dingir (Tingir)” (M.Ö.3-4 bin yıllarında) kavramlarının olması kanıtlanmaktadır. Tanrı bilincinin, kaynaklara göre 6 bin yıl önce var olduğu ve “Budizm, Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam”dan daha eski olduğunu bilimsel olarak tarihçiler tarafından kanıtlanmıştır.

Diğer milletler başka dinleri kabul etmelerinin sonucunda mitoloji ve kültürlerinden Tanrı bilinci silinmiş, gerçek anlamını kaybetmiştir. Ama bu bilincin yüzyıllar boyunca göçebe milletlerin geleneklerinde gizlenip ve bu milletlerin dillerini, kültürlerini, insani adaletlerini korumalarını sağlamıştır.

Tanrı bilinci konar-göçer milletlerde 20. yüzyıl ortasına kadar var olmuş, hayatın hızla gelişmesi sonucu o milletler yerleşik yaşama geçtiğinden bugüne hızla yok olmaya devam ediyor. Batı milletleri insanlığı orta çağlarda engizisyon mahkemesi sırasında kaybetmişlerdir. O yüzden Batı ülkeleri, Amerika, Güney-Doğu Asya, Ortadoğu milletlerini istedikleri gibi soyuyorlar. Buna ‘demokrasi’ deyip kendi politikalarını uyguladılar.

Konar-göçer milletler, Avrasya milletlerinin liderleri yüzyıllar boyu, Tañara Eđitimini doğru buluyorlardı. O yüzden bu milletler adaletli olup yüzyıllar boyu sağlam ve özgür kalmışlardır.

Sahalar, bizim atalarımız, bu soğuk yerde hayatlarını sürdürüp, Tañara Eğitiminin Gerçek Bilimini Olonkho destanında, Iııakh bayramı geleneklerinde saklayıp, bugüne kadar sürdürmüşlerdir. O yüzden gerçek bilimi yaymak, başkalarına anlatmak için Sahaların kültür ve geleneklerini araştırmak gerek. Her bir Saha Tañara Eğitimi dirilmesi için çalışmalı. Bütün insanlığa dünyayı ve yaşamı koruma yollarını göstermek bizim atalarımız karşısında borcumuzdur.

Saha milletinin en büyük eseri Olonkho'dur. Bu eser bütün dünya insanların Gerçek Bilimini taşımaktadır. Burada çok eskiden, insan doğaya hakaret etmeden önceki bilinçlerimiz saklanmıştır. O yüzden Olonkho'yu Avesta, Tevrat, İncil, Kur'an gibi kutsal kitap olarak öğrenmeli ve geleceğimiz için kullanmalıyız.

Bugün, bilimsel araştırmaları kullanarak folklor eserlerinden, Olonkho'dan Gerçek Bilimi çıkarma şansımız var. Bu kitap, her şeyden önce, synergetic, hermeneutics, semiotics yöntemlerini kullanarak, Üstteki güçler kavramını anlatmaya, Tañara Eğitiminin genel kavramlarını düzenlemeye çalıştığım araştırmadır ve bu konu üzerine yazılmış ilk kapsamlı eser olarak görülmelidir.

Burada anlatılan bilgileri 20 yıl boyunca araştırıp topladım. Bütün bu çalışmalar sonucu olarak 2012 yılında "Культ Неба: Истоки и традиции" isimli monografim çıktı.

Taňara Eđitimi'nde ÜSTTEKİ GÜÇ ANLAMı VE DÜZENİ

İlk başta, bütün mitolojiler genelde ‘‘Üstteki Güçler’’ kavramına dayanır. Bunlar tanrı gücünün farklı taraflarını göstermektedir. Bu güne kadar Sahaların inancı hakkında pek çok araştırmalar yapıldı, kitaplar yazıldı. Fakat Hristiyanlaştırılma döneminden önceki Sahaların mitolojisini tam araştıran bilim adamı yok sayılır. Bu konuda ilk adımlar G.V. Ksenofontov'a ait, ama ne yazık ki onun da hayatı kısa olmuştur. Bu nedenle inanç karıştırılmaya, yanlış anlatılmaya başlamıştı. Sonuç itibarile çok önemli olan bir konu, Hristiyanlaştırma döneminden önceki Sahaların gelenekleri, bilinci, düşünceleri sistematik olarak araştırılmadı. Bundan Gerçek Bilgi'yi çıkarmak bizim en kutsal borcumuz olmalı. Atalarımız bu soğuk yere ak tinleri kesile kesile yeniden dirilip, büyük dertlerden geçip, boşuna: "Üs Saha üösküöge, tüört Saha törüöge!!" (Üç Saha oluşacak, dört Saha doğacak) dememişlerdir.

İkincisi, Saha Yerinin Rusya İmparatorluğuna bağlandığı dönemler, gerçek bilgiyi taşıyan büyük bilginlerimizin rolünün azalması, bazılarının yok edilmesi sonucunda inanç, hayat düzeni bilgisinde karmaşıklıklar olmuştur. Gerçek bilgiyi düzenlemeden önce, ilk olarak Üstteki güçleri araştırmak daha doğru olurdu. Maalesef, geçmişde bu yönde iyi çalışmalar yapılmamıştır.

1917 Rusya devriminden önce yaşamış olan bilim adamlarının söylediklerine göre Sahaların inancında iki karşılıklı güç kutsal sayılmaktadır. Bu güçler hayat veren güçler olarak anlaşılır. Onun dışında, üç çevre kavramının da anlamı büyük. Mesela, üç dünya – Üstteki, Orta, Yer Altı dünyaları v.b.

Üstteki güçleri üç gruba ayırmak mümkün:

Bu gruplar bir birinden farklı güçlere sahiptir:

- 1) Ateř çevresine ait - Uлуу Toyon, Süň Caahın Süge Toyon, Kuday Baksı Toyon, Uлуу Suorun (Börö Cehik) Toyon.
- 2) Su çevresine ait – Ürüň Ayıı, Khotoy Ayıı, Cöhögöy Ayıı, Ayııht (İeyieksit).
- 3) Atalara bağlı – Odun-Çıııs Khaan, Bilge-Taňkha Khaan, Cılğa Khaan, Uhun Curantay Suruksut (Soruk Bollur).

Gördüğünüz gibi, bu üç bölümün adları ve ait olduğu çevreleri farklıdır.

Birinci bölümün Üstteki güçlerine ‘‘Toyon'lar’’ deriz. Folklorunda bunlar müthiş Üstteki güçler olarak verilmiş ve ‘‘Sür’’ ile bağlıdırlar. Sahaların folklorunda yazıldığına göre insana Sür'ü Uлуу Toyon verir. Süň Caahın Süge Toyon ise günah işleyen insanları kırbaç ile döver. Kuday Baksı insana demir işleme yeteneği verir. Uлуу Suorun Toyon ev içindeki ocak ateşini vermiş güç olarak bilinmektedir. Bu Üstteki güçler ateř çevresine ait olduklarını Kuday Baksı'nın kutsal ateşte demir eriten ustalık yeteneğini vermesi, Uлуу Suorun'un ise ocak

ateşini vermesinden net şekilde görmekteyiz. Doğanın en müthiş ateşi güneştir. Güneşi Uлуу Toyon olarak anlamalıyız. Sünj Caahın Süge Toyon – yıldırım, Kudy Baksı Toyon ise – ustaların Kutsal Ateşi, Uлуу Suorun Toyon – ocak ateşi olurlar. Bu Üstteki güçler arındırma, yani kam (şaman) ayini ile bağlıdır.

İkinci bölümde Ayı'lar - Bunlar algıs (dua) ile bağlıdır. Yazılarda olan algıs'larda sadece dört Üstteki Güce Ayı denilir. Toyon'lar Güneş'e bağlı ise, Ayı'lar Ay'a bağlıdır. Dört Ayı olması, Ay'ın dört evrelerini gösterir – yeni ay, dolunay, hilal, sondördün. Okyanus sularının çoğalması, ya da azalması Ay evrelerine göre değiştiğini biliriz. Buradan anlaşıldığı gibi dolunay – Ürүн Ayı, yeni ay – Khotoy Ayı, hilal – Cöhögöy Ayı, sondördün – Ayıhıt'dır. Su kaynakları üzerinden anlatırsak Khotoy Ayı – yağmur, Cöhögöy Ayı – Ebe (göl, ırmak, nehir, deniz suları), Ayıhıt – evde kullandığımız su olarak anlaşılır. Sahaların mitolojisinde Ayıhıt sondördün olması çok net anlatılmaktadır. Çocuk doğduğunda Ayıhıt 3 gün için Orta Dünya'ya iniyor, bu günlerde gökyüzünde ay gözüküyor.

Üçüncü bölüme - Khaan'lar deriz. Onlar atalar ile bağlı oldukları için insanın kaderini belirler. Odun-Çıııs Khaan başkan-kağan olacak insanların kaderini belirler. Bilge-Taııkha Khaan yetenekli insan (usta, olonkhohut (ozan)) kaderini belirler, Cılğa Khaan kalan bütün insanların kaderini belirler. Sahaların folklorunda ‘‘Odun Khaan oıohuuta, Çıııs Khaan ıyaağa’’ (Odun Han'ın yapmış olduğu, Çıııs Han emrettiği) diye geçiyor. Bu Üstteki güçler sosyal durum seviyesini göstermektedirler.

1. tablo

Ateş Oyuun (şaman)	Taıara Androjen*	Su Udaıan (kadın şaman)
Arçı (arınma) ayinleri	Aar Ayı Toyon	Algıs (dua) ayinleri
Uлуу Toyon – Güneş; Süge Toyon - Yıldırım; Kuday Baksı – Demir ustasının kutsal ateşi; Uлуу Suorun – Ocak ateşi.	Odun-Çıııs Han – Kaıan, başkan kaderi; Bilge-Taııkha Han – Yetenekli insan kaderi; Cılğa Han – Bütün insanların kaderi; Uhun Curantay – katip.	Ürүн Ayı – ay Khotoy Ayı – yağmur; Cöhögöy Ayı – göl, ırmak, nehir, deniz; Ayıhıt – içecek su.
Müthiş Üstteki Güçler	Kader belirleyen güçler	İyi Üstteki Güçler

* Bir organizmada dişi ve erkek çevresi birleşmesi.

Bugün, üstteki güçlerin sayısı tartışılmaktadır. Bunun sebebi Hristiyanlaştırma döneminde yaşanan inanç karışmasıdır. Gerçek Bilgiyi taşıyan büyüklerimiz kovalandıkları, öldürdükleri için. Bu tabloda gördüğümüz gibi üstteki güçlerin toplam sayısı on iki ve daha Uhun Curantay var, fakat o dolu güç değil, bir katip olduğu için üstteki güçlerin belirlediği kaderi insanlara ulaştırır. Bu on iki Üstteki Güç ve Uhun Curantay ay takvimini simgeliyor. Ay hareketine göre 12 dolu ay ve daha eklenen 1 ay bir yıl eder. Uhun Curantay'ı saymasak on iki Üstteki Güç güneş takvimini simgeliyor. Güneş hareketine göre 12 ay bir yıl olur.

Anlatıldığı üzere karışıklıklar, Hristiyanlaştırma dönemi ile bağlıdır. Misyoner İnnokentiy Venyaminov'un söylediği bunun kanıtı olabilir: “En uzak ilçelerde bile yönetim işleri Rusça geçse, çoğu Sahalar dualarını Rusça okusa bile, gerçek durum şöyledir ki, onlar ana dillerini asla Rusçaya değiştirmeyeceklerdir ve daha fazlası, buralara gelecek Ruslar ister istemez Sahacayı öğrenmek zorunda kalacaklardır”. Bu misyoner Sahalara Hristiyanlığı kabul ettirmek için Saha inancının geleneklerini, Saha mitolojisini kullanmış, Kitab-ı Mukaddes'i Sahaca tercüme ettirmiştir. Bu tercümede Hristiyanların 'Bog' kavramı 'Taņara' (Tanrı) diye geçiyor. 2000-li yılların başında ben 'Atalarımızın inancı' diye seminere katıldığımda halk Hristiyanlıktan bahsettiğimi düşünüyordu. 'Taņara' sözünün Sahaca sözcük olduğunu anlamıyorlardı.

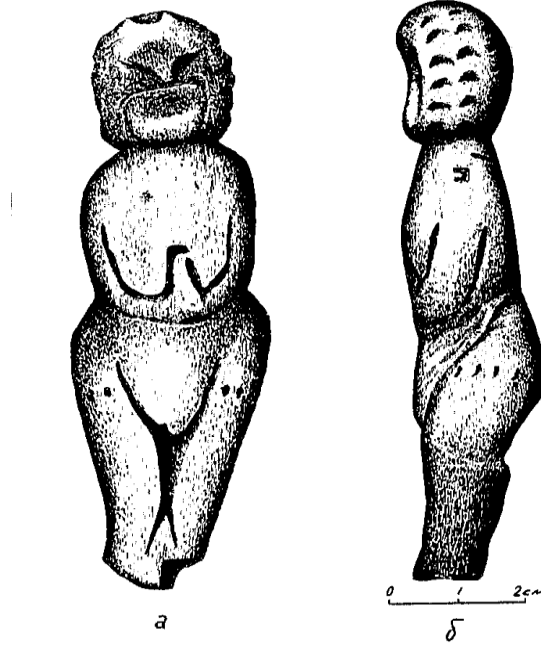
Fakat Tengri Eğitimi'nin bir kanadı Hristiyanlık kavramlarına bağlanmıştı. Diğer kanadı - kam ayinleri yasaklanmış ve abaahlara(kötü ruhlara) bağlanmıştı. Hristiyanlığa göre Üstteki güçlerin tamamı Ayı diye adlandırılmıştı, Uлуу Toyon'a ise yanlış olarak Abaahı denilmişti. Önce de söylediğim gibi, Ayı'lar Ay'a bağlı, Uлуу Toyon Güneş'e bağlı olduğu unutulmuştu ve Güneşe saygı gösterme ayinleri Ayı'lara bağlanmıştı. Bu da Hristiyanlık ve İslam gibi büyük dinlerin simgesi olmaları ile ilgilidir. Hristiyanlık güneş takvimine göre, İslam ise ay takvimine göre yönetilir. Bu nedenle Ürün Ayı'yı güneş olarak anlamışlardır. Bu büyük yanlış Sahaların binlerce yıl boyu saklayıp taşıdıkları Taņara Eğitimi'nin yıpranmasına neden olmuştur. Gerçek Bilgiyi kaybetmeye yol açmıştır.

Sahalar Güneş'e ve Ay'a aynı saygı gösterdikleri için Ürün Aar Toyon'a, yanlış olarak Ürün Ayı Toyon, Aar Ayı Toyon diye adlandırmışlardır. Fakat yazılmış olan algıs (dua), kam ayinleri, atasözler, bilmeceler, Olonkho Gerçek Bilgi'yi araştırmak için derin anlamlı örneklerdir. Yukarıda yazdığım kavramlar bu örneklerle dayanarak yapılmıştır.

Taşara Eğitimi'nin GELİŞİM BÖLÜMLERİ

Taşara Eğitimi'nin eski zamanlardan geliştiği arkeolojik kanıtlar ile sabittir. Bunlar - kemikten, taştan yapılmış ay ve güneş takvimleri, kaya resimleri, petroglifler, büyük taş yapılar – megalitlerdir. Kuzey-doğu Avrasya'da, yani Saha Yeri ve yanındaki bölgelerde bulunmuş, m.ö. 40 bin yıllara ait takvimler Tanrıçılığın taş devriminden beri geliştiğini gösteriyor.

Bunu İrkutski bölgesindeki Malta adlı yerde bulunmuş mamut dişinden yapılmış insan figürü, (m.ö. 40-35 bin yıllar, 1. resim), V.E.Larichev'in 'mamut-kaplumbağa' diye adlandırdığı barelyef resmi (Hakasya, Malaya Sıya, m.ö. 34-33 bin yıllar, 3. resim), mamut dişinde çizilmiş ayakları çok uzun mamut figürü (Saha Yeri, Börölökh, m.ö. 18-10 bin yıllar, 4. resim) kanıtlayabilir.

1. resim

Birinci resimde, figürün sol omuzunda batırılarak yapılmış iki simge dikkat çekiyor. (2. resim). Bu simgeleri V.E.Larichev: "Chaldea ve eski Hindistan kutsal mektuplarına benziyor" – diye yorumlar.

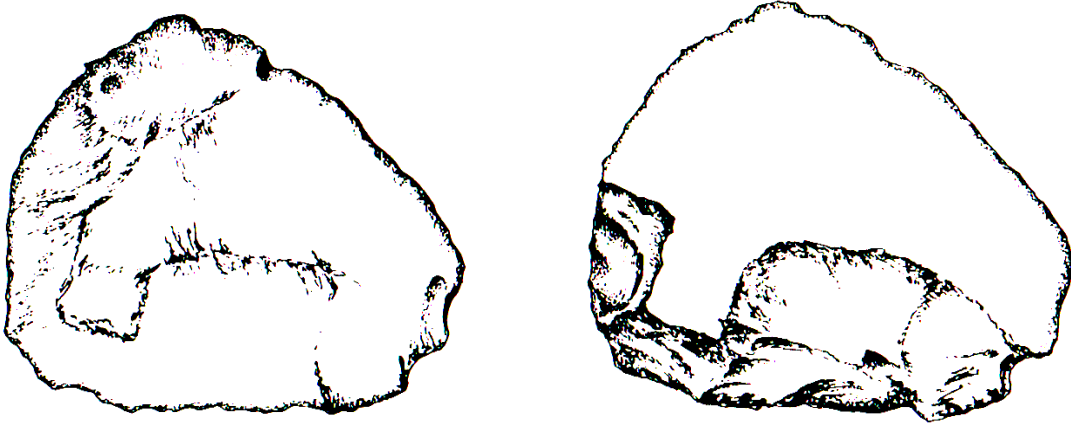
2. resim.

a. resimdeki simgeler – 'erkek-dişi', 'ana-baba', 'yalnız', 'benzer', 'doğurma', 'türetme', 'var oluş', 'dolu sayı' anlamına gelmektedirler. Bu Androgen kavramına

bağlıdır. Bu kavramları birleştirecek atalara saygıyı ifade ettiklerini anlayabiliriz. Atalar kavramına bizim Üstteki güçlerden Hanlar kavramı karşılık olabilir - Odun-Çınış Han, Bilge-Tañkha Han, Cılğa Han. Bu atalarımızın ana-baba tarafından, erkek ve kadın olduklarını açıklıyor.

Bu resimleri açıklamak oldukça kolaydır. Literalar herşeyden önce kadının ve erkeğin cinsel organları olarak anlaşılıyor. Literalarda (2. resim, a.) ters eğimli olduğu için doğurmayan cins, kadın figürü ise (2. resim, b.) açıktır. Bu doğurabilme çevresini ve atalardan gelmeyi ifade etmektedir.

3.resimde olan mamut ve kaplumbağa V.E.Larichev'e göre gökyüzünü ve yeri ifade etmektedir. Mamut gökyüzünü gösterir, kaplumbağa ise yeri. Onun anlatmasına göre "...mamutun başı ve omurgası dışbükey olması taş devrimindeki insanların gökyüzü kavramını bilmelerini açıklıyor, altında – yer, ot-ağaç, kemiği ise – dağlar, kan damarları – nehirler". Saha mitolojisinde, Olonkho destanında Dünya'nın yaratılışı anlatıldığı bölümlerde kurbağa ve kaplumbağa yer olarak ve Gök direkleri tüylü oldukları anlatılmaktadır.

3.resim

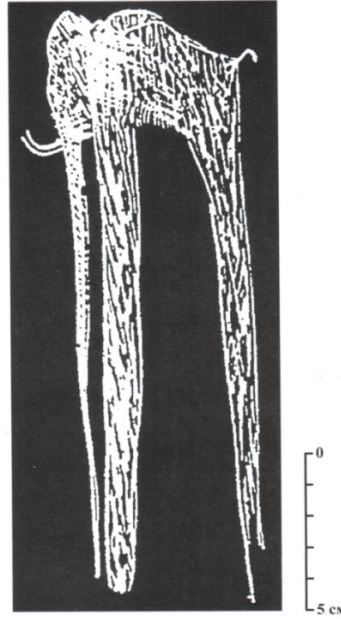
Dünyanın yaratılışı hakkında anlatılan bölümlerde yazıldığına göre: "Üstteki Dünya kız çocuğun deri düğmesi gibi yukarıdan asılıymış" – diye anlatılıyor. Bu kavram diğer Türk halklarının geleneklerinde de oldukça yaygın. Örneğin, Salama'ya diğer Türk hakları 'Yalama', *Gökdayağı (gök direği)* derler. 4. resimdeki mamutun ayakları aşırı uzun olması şimdiki Saha Yeri'nin topraklarında taş devrim döneminde yaşamış insanların düşünceleri üstün düzeyde gelişmiş olduğunu belirtiyor. Mesela, Avrupa'da bulunan taş devrim dönemindeki resimlerde hayvanın hali değiştirilmeden çizilmiş olması, orada yaşamış insanların akli (usu) daha gelişmemiş olduğunu, yani inanç henüz olmadığını ifade ediyor.

Dyuktai kültürüne ait ayakları aşırı uzun olan mamut o dönemdeki insanların gökyüzünü bir mamut görüntüsü olarak anlamış ve saygı göstermiş olduklarını işaret

ediyor. Bilimde bu ‘Uranüs İlahiyatı’ olarak bilinir. Bu örneklere dayanarak, Tanrıçılık düzeylerini böyle yazabiliriz:

1. Paleolitik, m.ö. $\approx$ 50-10 bin yıl. – taş devriminde avcılar Aya saygı gösterir.
2. Mezolitik, m.ö. $\approx$ 10-5 bin yıl. – bitki ve küçük hayvanları yetiştiren az sayıda insan grupları yerleşik hayata geçip güneşe saygı göstermeye başlar.
3. Neolitik, m.ö. $\approx$ 8-3 bin yıl. – göçebe ve yerleşik yaşayan halklar düşünceleri, bilinçleri farklı olmaya başlar, yani Dünya’yı anlamaya başlarlar, mitolojileri değişmeye başlar. Bu dönemde konar-göçer halklarda klasik Tanrıçılık gelişir.

4.resim.

Taş devrimindeki avcılar önce Ay’ı olan gecenin gökyüzüne saygı göstermiştir. Çünkü yıldızlı gecede gökyüzü onlara geleceği ifade eder gibiydi. Mesela, Ülker yıldızının sonbahardaki gündönümünde durumuna göre gelecek yıl sulu mu, kuraklık mı olacağını biliyorlar. Buna benzer gökyüzü durumuna göre tahminler hemen her millette var ve buldukları yere göre değişir. Bilimsel olarak buna ‘Astronomi’ ve ‘Fenoloji’ bilimi derler. Sahaların mitolojisine dayanarak bu bilim alanını araştırmış birçok kişi var. Bu astronomi ve fenoloji bilimleri taş devri döneminde var olmuşlardır (Paleolitik). Bunu farklı arkeolojik buluntular kanıtıyor.

Mezolitik dönemindeki insanlar henüz demir işlemeyi öğrenmemişlerdir, avcılık yaparak, bitki ve hayvan yetiştirerek yaşamışlardır. Yerleşik hayatı olan halklarda o yüzden güneşin değeri büyümüştür, güneşe saygı göstermeye başlamışlardır. Güneş en üstün Üstteki Güç olarak anlaşılmıştır. O dönemdeki göçebe halklar yerleşik halklar ile iletişimde oldukları için onlardan güneşe saygı

göstermeyi öğrenmiştir. Bundan sonra güneşe ve aya aynı saygı gösterme gelişmiştir. Bu saygı gösterme neolitik dönemde dayanıklılık kazanmıştır. Bu dönemden itibaren Tanrıçılığın iki kanadı gelişmeye başlamıştır. İncanın bu düzeyi Hunların, Türklerin ve Orta Çağ Moğollarının mitolojilerinde çok açık görünmektedir. Fakat diğer dinler – İslam ve Budizm konar-göçer halkların mitolojisini silmiş olduğu için bugün onu anlamak zor. O yüzden Tanrıçılığa Türk ve Moğol dillerine dayanarak ‘Tengrizm’ derler. Bu doğrudur.

Daha sonra Güneş-Ay hareketi ile ilgili büyük ayinleri incelemeliyiz. Bu ayin insanın kendisini doğadan ayrı idrak etmesinden önceki, yani doğa ile bir olduğunu kabul ettiği dönemlere, eski doğa demokrasi bilgisine dayanır. Bu adaletli hayat kavramını ortaya koyar. Hayat insana doğa, evren ile bir uyum içinde yaşamasını sağlar. Eski çağ insanları doğadan faydalanmış ve korunmak için de Güneşe ‘ateş’, Aya ‘su’ olarak saygı göstermiştir. Bu ayinin iki tarafı olduğunu açıklıyor – arçı, yani arınma ve algıs, yani arınmayı içe çekme, kabul etme.

Sahalarda Güneş ve Ay ıhıak’ları (Ihıakh, Isıakh bayram) olmak üzere iki büyük ayin vardır. Kış zamanına Sahalar ‘Cıl’ derler, yaz zamanına ise ‘Sıl’. Bildiğiniz gibi, Saha'larda sıcak ve soğuk karşı karşıya gelmesi at ve boğa muhalefeti olarak anlatılan destan var. Burada at yazı, boğa ise kışı simgeler. Kışa ‘Cıl boğası’ deriz. <http://xpomo.com/ruskolan/swastika/swastika.htm>

Haziran 21

Mart 21

Eylül 21

Aralık 21

5. resim Yıl.

5. resimde güneş-ay hareketine göre önemli günler gösterilmiş. 21 Haziran en uzun gün. 21 Aralık en uzun gece, yani karanlık aydınlığı yendiği gündür. Buna gündönümü deriz. 21 Mart ve 21 Eylül, gündüz ve gece, yani güneş ve ay dengesi olduğu günler. Buna göre Güneş ve Ay Ihıakh’ları derin anlamlı ayin olarak gerçekleştirilmelidir.

Farklı milletlerin kültüründe de bu güneş-ay hareketine göre yapılan ayinleri görmek mümkündür. İslam’ı kabul etmiş Türk halkları Nevruz bayramını kutlarlar.

Bu bayram bizim 'saņa cıl' (yeni yıl) bayramımız ile aynı anlama gelir. Fakat biz kışa 'cıl' deriz, onlar ise yeni yılı yazın karşılıyor. O yüzden Nevruz 21 Mart'ta kutlanıyor. Bu gün Uлуу Toyon'a, yani güneşe saygı gösteriyorlar, yeni günü karşılıyorlar.

Saha'larda ve Altay haklarında Güneş İhiak bayramı Haziran'da kutluyorlar. Aslında bu daha doğru, çünkü güneş-ay döngüsüne göre 21 Haziran günü kutlanmalıdır. Eylül 21 gününden başlayarak Ay İhiak bayramı kutlanmalı. Eylülde dolun ay ve ya yeni ay evrelerinde gerçekleştirilmeli. Bu İhiakh bayramları kışlığa ve yazlığa geçme ayinleri ile ilgilidir.

Bundan başka, Sahalarda Taņkha zamanı vardır ki, biz bunun Hristiyanlıktan geçmiş olduğunu biliyoruz. O yüzden Hristiyanlığın en anlamlı kavramı olan Hz.İsa doğduğu güne bağlayyoruz. Fakat Tanrıçılığa göre Taņkha zamanı ya 21 Aralık gününden başlaması, ya da o gün bitiyor olması gerek. Taņkha Saha'ların öz inancına, Tanrıçılığa ait olduğunu, bu ayinin adı ifade etmektedir. Bildiğimiz gibi, Bilge-Taņkha adlı üstteki güç var, Taņkha'nın Saha'ca sözcük olduğu konusunda da şüphemiz yoktur.

Tanrıçılık sınırları içinde gün-yıl döngüsüne göre yapılan ayinleri kolay açıklayabiliriz. 21 Mart'ta güneşi karşılama töreni yapılarak yeni yıla giriş ayinleri kutlanıyor. Sonbaharda tedarik edindikleri yemek azaldığı zamanlar, açlıktan geçtiklerinde arçı (arınma) yapılır. Bu zamana 'aas-kem' derler, yani 'ak, temiz', 'açlık zamanı' diyebiliriz. Dinlerde olan 'oruç' anlamına gelmesi, bu kavramın Tanrıçılıktan diğer dinlere geçmiş olmasını açıklıyor.

Güneş İhiakh bayramı yazlığa geçtikten sonra yapılır. Bu ayin çayırda yapılır. En uzun gün yaşandığı gün Güneşi karşılayıp, gelecek yıldan ne beklediğimizi, dilediğimizi salama (yalama) bağlayarak Üstteki güçlere belirttiğimiz Kutsal Gün'dür. Güneş İhiak'ları erkek doğası ile bağlıdır.

Ay İhiakh bayramı kışlığa geçtikten sonra Ebe (göl, ırmak, nehir, deniz) kıyısında yapılır. Böyle olması Ay ve suya bağlı olduklarını gösteriyor. Ay İhiak'ları kadın doğası ile bağlıdır, o yüzden ev içindeki gerçekleştirilen bir ayindir. Bu ayine çok kişi davet edilmez, katılmaz. Bu üstteki güçlerden algıs alma, yani temiz, parlak gücü içe çekme ayinidir. Algıs su ile ulaşır, o yüzden ayin su yanında, Ebe kıyısında yapılır.

Taņkha kışın yapılan ayinlerdendir. Geleceği görebilme ayini diyebiliriz. O yüzden, gizlice sadece ev içinde yapılır.

Gün-yıl döngüsüne göre yapılan ayinler insanın doğa ve evren ile bağlantıya girmesini, enerji değişmesini, paylaşmasını, dilekler dilemesini sağlayan günlerdir. Bu ayinler insan, doğa ve evren enerjilerini dengeliyor, düzenliyor. İnsanın ne kadar gelişmiş olduğu, doğa güçlerini anlayabilmesi bu günlerde büyük anlam taşıyor.

Bizim atalarımız Tanrıclığı iyi bildikleri için yanlış yapmadan, bu ayinleri unutmadan, hayat, siyaset zorluklarını düşünmeden bugüne kadar getirmişlerdir.

Gün-yıl döngüsüne göre yapılan ayinler insanı ve Dünya'yı birleştiren deliği yaratır. O yüzden ayinler tam Kutsal Gün'lerde yapılmalı. Bu günlerde evren Dünya'ya kapı açıyor, yani Dünyanın Üstteki Güçler ile bağlantıya girmesi sağlanıyor. O yüzden insan algısı alır, arınma yapar ve sorularına cevap olarak tahminlerde bulunur.

İNSAN VARLIĞI VE İNSANIN YARATTIĞI VARLIKLAR

İnsanın üç Kut'u ve Sür'ü vardır. Onun dışında, Sahalarda 'tın' (tin) kavramı daha var. Avrupa mistiklerine göre insan yedi maddeden oluşur. Fakat bunların hangi maddeler olduğunu net şekilde açıklayamıyorlar. Sahaların inancına göre bunu böyle açıklayabiliriz:

1. Salgın kut (Hava kut) – aura, bioalan;
2. Buor kut (Toprak kut) – beden;
3. İye kut (Ana kut) – genetik;
4. Ürün sür (Ak sür) – oluşturma ruhu;
5. Khara sür (Kara Sür) – yıkma ruhu;
6. Ürün tın (Ak tin) – pozitif etkileşim;
7. Khara tın (Kara tin) – negatif etkileşim.

Hava Kut – insanın bilinci ve bilinçaltı birleşmesidir. Hava Kut'un formu yumurtaya benzer ve düşünceler ile doludur. Hava Kut'a bakarak insanın sağlık durumunu, hastalıklar bulaşmasını öğrenmek mümkündür. Bu Kut'un arındırması, temizlenmesi kolaydır. Çünkü hastalık henüz toprak ve ana Kut'a bulaşmamışsa temizlenmesi mümkündür. Hava Kut'un Ana Kut ile bağlantısı yaklaşık olarak 50%. Hava kut insanın eğitimine bağlıdır.

Toprak Kut – insan bedenidir, o yüzden hastalık bulaşmışsa temizlenmesi biraz zordur. Buna kronik hastalık denilir. Bu Kut'un Ana Kut ile bağı vardır. İnsan isterse Toprak Kut içinden Ana Kut'u değiştirebilir. Bu değişimde insanın Sür'ü büyük rol alır. Sür'ü iyi olan insan daha güçlüdür.

Ana kut, genetik, ana-babadan verilmiş ayırmadır. Ana kuta bulaşmış hastalığın temizlenmesi oldukça zordur. Fakat Tanrı yarattığı çocuğuna – insana yardım etmek için iki olgu oluşturmuş. Onlar Ak Sür ve Ak Tin'dir. Yani insan hep iyi düşünürse, iyilik yaparsa Ana kuta bulaşmış hastalığı Sür yakar, yok eder.

Sür – yuvarlak yıldırıma benzer insan ruhu. Bu varlık evrenden, tam olarak güneşten gelir, farklı boyutu – küçük veya büyük olur. Rengi de farklıdır – ak, sarı, yeşil, mavi. Rengi insanın çakrasına bağlı. Yani insanın gelişme düzeyini gösterir. Kam (şaman) olacak kişiye atalarının Sür'ü katılıyor. Atalar Sür'ü katıldığı zaman insanın hastalıklara karşı bağışıklığı azalır. O yüzden kam olacak kişi insanların bulamayacağı yerlere gider, ettenii'yi (kam olma imtihanı, hastalığı) geçer. Sür'ün iki tarafı vardır. Birincisi – oluşturma, ikincisi yıkma gücüdür. Saha dilinde 'Sürdeekh kihi' (Sür'ü olan kişi) diye söz var olması, bazı insanların Sür'ü olmadığını gösterir.

Tın (tin-nefes) – üç kut ile Sür'ü birlikte bağlıyor. Tin olduğu sürece insan yaşıyor. Tin bir ip gibidir, o yüzden insan öldüğünde 'tına bıstıbtı' (tini kopmuş) denir. İyi insanın tını ak olur, günah işlemiş insanın Hava kutu kirlenip Toprak ve

Ana kuta geçiyor, onun tini kara olur. İyi düşünceli olmak, iyilik yapmak kara tinden korunma yollarıdır.

Ölüm – insan öldüğünde söylediğimiz varlıklara ayrılmasına denir. Yani tin koptuğunda, ilk olarak Hava kut(aura) Toprak kut'tan (bedenden) ayrılır. Hava Kut 40 gün boyunca havada erir, Toprak Kut'u (ölmüş bedeni) yere gömülür. Toprak Kut Ana kut'u (vücutta olan genetik varlığımız) Yer Ana'ya (Dünya'ya) bağlar. Ana Kut yardımıyla Sür atalar çevresine ulaşır. Güçlü kam (şaman) Sür'ü gömüldüğü yerde 3-12 nesle kadar saklanabilir. Bu Sür kam torunlarına geçebilir. Kam ne kadar güçlüyse o kadar uzun zaman onun Sür'ü, kam'ın gömüldüğü yerde saklanır. Rüya – Sür'ün gözle görülmeyen dünyada gezmesi. O yüzden, insan rüya tabiri yaparak geleceği öğrenebilir. 'Meditasyon' – insan Sür'ü uyku-uyanıklık arasındaki durumdayken gözükmeyen alana katılmasına denir.

Şimdi, 'ölümden sonra hayat var mıdır?' – sorusuna cevap verebiliriz. İnsan ölümünden sonra varlıkları yok olmaz. Toprak kut toprağa geçip başka hayat düzenine girer, Hava kut havada eriyor, yani bu durum gene başka hayata geçiş olarak görülebilir. Ana kut Dünya'nın bir parçası olarak gelecekte torunlarını etkileyebilir, korur. Bu duruma budistler 'karma' derler. Saha'cada aynı anlamı taşıyan 'kıraman' diye sözcük bulunuyor. Yani, insan hangi düşüncede yaşamışsa gelecekte torunlarını da öyle etkiler. Kötü düşünceli, günah işlemiş insan torunlarını negatif etkiler. Manevi olarak gelişmiş, iyi düşünceli insan torunlarının bu hayattaki başarısı için daha güzel çevreye kapı açmış olur.

Sür'ü bazı insanlar Orta Dünya'da görebilir. İnsanlar mezarlarda yeşil ya da mavi renkli yuvarlak parlayan varlıklar gördüklerini söylerler. Bu varlıklara Sür denir. Bazıları üör (intihar edenlerin ve ya vakitsiz ölenlerin ruhu), diğerleri de torunlara katılmak için zamanını bekleyen Sür'lerdir. Buna Budistler 'Samadhi' derler.

Bu varlıkların dışında, Dünyada başka varlıklar da var. Onlara Sahalar 'iççi' ve 'sibien' derler. Bunlar insanın yarattığı varlıklardır. Bazen insana zarar verebilirler. Fakat insanın hayatını kısaltmaya çalışan varlıklara "abaahi" deriz. Bu doğanın, Tanrı'nın yarattığı varlıklardır. Bunları negatif ruhlar (hastalık bakterisi, virüsler) olarak anlamalıyız.

'İççi' – insan kendisi oluşturduğu varlıktır. Saha'ların düşüncesine göre, eşyanın üç gün sonra iççi'si (ruhu) olur. Yani iççi dediğimiz insanın bir parçasıdır. Yani eşyaya dokunarak, kullanarak, kendisinden bir şey (epitel, tükürük, ter v.b.) kattığına inanılır. İççi'nin insana iyi ya da kötü etkisi olabilir. Bu iççi'yi oluşturan insanın negatif, ya da pozitif ruhlu bağlıdır.

Üör – intihar eden ve vakitsiz ölen insanın Sür'ü. Saha'larda 'Kut'u kaçmış' diye söz var. Yani insan çok korktuğunda, büyük stres yaşadığında içindeki varlıkların dağılması anlamına gelir. Fakat insanın içinden Ana Kut (genetik) ve Hava Kut

(aura) her ne olursa ayrılıp çıkamaz. Tin olduğu sürece bu üç Kut birlikte bağlı şekilde kalır. O yüzden 'Kut'u kaçmış' dediklerinde Sür'den bahsediyor olmalıdırlar. 'Kut' ve 'Sür' kavramlarının önceden bilim açısından araştırılmamış olması bu iki anlayışın anlam olarak karışmasına neden olmuştur. İnsanın ölmeden önceki durumuna göre 'üör' faydalı ya da yıkıcı olmasını anlayabiliriz. Ölmeden önce büyük strese uğramış insanın Sür'ü bu dünyada 'üör' olarak kalıyor. Bu durum dinlerde 'cehennem' olarak geçiyor. O zaman 'cennet' insanın Sür'ünün dünyadan rahat ve emin bir şekilde gitmesine denir.

Sibien – bu insan grubunun oluşturduğu varlıktır. Mesela, Hava Kutlarını kirletmiş, kara tını olan insanlar toplanıp kötü düşüncelerini paylaşıyorlar. Birçok kişinin oluşturduğu bu kötü çevre sonra, oluşturan insanlardan bağımsız çevreye dönüşüyor. Buna 'sibien' denir. Bu tür negatif enerjili çevreleri kampların özel olarak yaptığı ritüeller (genelde özel olarak seçilmiş bitkileri ateşte yakarak) temizleyip, etkisizleştirir. Yıldırım düşmüş ağacın parçası sonradan alınarak yakıldığında sibien çevresinin yok edilmesinde daha etkili olur.

İnsanın kendi oluşturduğu bu varlıklar (iççi, üör, sibien) için, gene insanlarda olduğu gibi üreme içgüdü, biolojik varlığı sürdürme, hayatta kalma içgüdü geçerlidir. Mesela manevi gücü ve akli dengesi yerinde olmayan insanların bedenini ele geçirerek suç işler, günaha girer ve kendi negatif gücünü artırır.

Bunun dışında doğanın kendi güçleri de vardır. Bu güçleri görünmeyen çevreye geçmiş atalarımızın Ana Kutları yönetiyor. O yüzden doğa insanı iyi anlar, hep yardımcı olur. Ormanda, dağda bayırda ıssız yerlerde sırlı şekilde hayatta kalmayı başaran, vahşi hayvanlardan kurtulan insanları Doğa koruyup kollar, ıssızda uyuyan insanın sırlı rüyaları olur. Ama bazı yerlerde insanlar doğaya aykırı davrandıkları için doğa afetleriyle karşılanıyorlar. Doğaya aykırı davranışlar ateş yakıp daha sonra söndürmemek, yavrusu olan hayvanı avlamak, suyu pisletmek vs. olarak bilinmelidir. Bu konuda bütün Türk coğrafyasında farklı inançlar ve adetler görülmektedir.

İNSAN GELİŞMESİNİN AŞAMALARI ERKEK VE KADIN FARKLARI

Bu konuya başlamadan önce, Yahudiler hakkında bir kaç şey söylememiz gerek. Dünya’da onlar zeki ve bilgili millet olarak bilinir. Bunun sırrı annenin çocuğu yetiştirmesinde saklı. Yahudiler soylarını anne hattı ile belirledikleri için kadim çocuk eğitim sistemini unutmamışlardır. Türklerde eskiden bu eğitim vardı, bugün ise yok olmuştur. Çocuklarımızın sağlıklı gelişimi için bu eski eğitim sistemini yeniden diriltmemiz ve uygulamamız gerekmektedir. Bu eğitim sistemi insanın gelişim aşamalarına bağlıdır.

İnsanın gelişmesini 5 aşamaya ayırmak mümkündür:

1. Anne karnında gelişme (Perinatal gelişme) – bu düzeyde, çocuk annesinin karnındayken dünya, hayat hakkında tam bilgiye erişiyor (genetik bilgi aktarımı). Bunu yunusbalığı yeteneği ile karşılaştırabiliriz (Dowsing). Bu düzeyde sadece annenin rolü değil babanın rolü de oldukça büyüktür. İnsan bu düzeydeyken fiziksel kimliğini anlıyor.
2. 0-4 yaş – bu aralar çocuk Dünya’yı akrabalarının yardımıyla tanıyor, o yüzden çocuğun 4 yaşına kadar gelişmesinde akrabalarının rolü büyüktür. Söyledikleri kelimeler, yaptıkları hareketler çocuğun huyunu ve karakterini etkiler. Çocuk büyüdüğünde 4 yaşına kadar akrabalarından gördüğü hareketleri, kelimeleri tekrarlıyor. Çocuğun Ana Kut’u yani genetiği uyanıyor. Bu düzeydeyken çocuğun insani nitelikleri belirlenir. Gelecekteki yetişkin insanın karakteri, seçimleri ve tercihlerinin temeli bu aşamada atılır.
3. 4-7 yaş – bu aralar çocuk kimin ona sıcak davrandığını, yemek yedirdiğini, giydirdiğini anlar. Yani anne rolü bu aralar çok önemlidir. Çocuk cinsel kimliği ayırt etmeye başlar. Çocuk bu yaşta annesinin davranışlarına göre, gelecekte seçeceği eşin özelliklerini bilinçaltına yerleştirir. Bu yaşında çocuğu annesi çok şımartmışsa – çocukta kadının erkeği şımartmak zorunda olduğu düşüncesi oluşur. O yüzden büyüdüğünde kadını itaati altında tutmaya meyilli bir erkek karakterine sahip olur. Kızlar ise bu yaşta anne ve eş olmayı öğrenirler. Bu yaşta annesinin evde neler yaptığını görüp aklında tutuyor. 5-6 yaşından sonra çocuk gördüğünü, duyduğunu hatırasına katıyor, yani artık hayatında olanları hatırlayacaktır.
4. 7-12 yaş – bu yaşta çocuk babanın kim olduğunu, ailede babanın yerini anlar. O yüzden bu aralar baba rolü çok önemlidir. Bu yaşta kız çocuğun erkek hakkında anlayışı belirleniyor. Bu nedenle babanın kızına davranışı önemlidir. Bu aralar baba kızını umursamazsa, sevgisini göstermezse kız büyüyünce erkeğin aşkını anlayamaz. Neticede kolay aldatılabilir. Erkek çocuk ise bu yaşta babasından örnek alır. Bu aşamada çocuklar sosyalleşmeye başlar.

5. 12-16 yaş – bu yaşta gençler kendi düşünceleriyle yaşamak ister. Ana ve babanın, akrabaların rolü azalır. O yüzden bu yaştaki çocuğu eğitmeye çalışmanın bir önemi yoktur, bu onu kötü etkileyebilir. Belli bir gelişme noktasına gelene kadar ona karışmamak önemlidir.

Böylelikle insan otuz yaşına kadar bilgi-yetenek toplayıp, doğa ile yakınlaşma gücünü belirliyor. Bu yaştan sonra insan dış çevreye enerji vermeye başlar. Yani doğada verici-üretici rolünü alır. Ama şimdiki insanların amacı sadece kullanmak olduğu için, fazla enerjiyi içlerinde topluyor ve neticede hastalıklara bulaşıyorlar. O yüzden zaman zaman tabiata çıkıp, algıs (dua) yaparak teşekkür etmeyi, iyi enerjiyi paylaşmayı öğrenmeliyiz.

Bu gün Tanrıçılığın düzenlenip, insanların hayatının temeli olması, ilk başta “Erkek, kadın (cinsiyet normları) kimlerdir?” sorusuna cevap verebilmemize bağlıdır. Eşcinsellik, yalnız annelerin çoğalmasının, aile kurma kurallarının bozulmasının ve en nihayetinde cinsiyet normlarının bozulduğunun göstergesidir. Kadın yalnız aile bütçesini yapmayı öğrendi, erkekler ise evde oturmaya başladılar. Olonkho’da söylendiği gibi:

Boynu kementli
Koruyup kollama düşünceli
Güneşin çocukları;
Omuzları yağlı
Düşüncesi merhametli
Ay nesli..

- diye geçer ve bu Erkek ve Kadın karakterlerini gösteren gizli Gerçek Bilgi’dir. Erkeğin karakteri ve taşıması gereken sorumluluklar ilk satırda çok açık anlatılıyor. Yani erkeğin boynunda tıpkı bir at gibi kementi vardır. Kement, binek hayvanlarını kontrol etmek için kullanılan ipe denir, yani anlatılmak istenen erkeğin de kendi karakterini bu şekilde kontrol etmesi, ehlileştirilmesi gerekir. Yani erkek kendi ruhsal doğasını kendi eğitmiş olmalı, bu eğitimi geçmiş olan kişiye, Er kihi (er kişi) denir. Eğitimi geçemeyene ‘Er berde’ denir. Erkek koruma misyonunu taşır, duyarlıdır, yani eşini, çocuklarını, bütün ailesini ve nihayet halkını kötü çevreden, düşmanlardan, ölümden korumak zorundadır. Güneş çocuğu olan erkeklerin arasındaki denge ve sınıf farkı doğal olarak belirlenir. Erkekler gözgöze geldiklerinde kimin yönetip kontrol edeceği belirlenir, emir komuta düzeni oluşur.

Kadının ise yağları olmalı, yani kalabalığın ortasında kızdığını veya sevindiğini açık açık göstermemeli, bir dengede olmayı öğrenmeli. Onun dışında kadın merhametli olmalı. Ayı nesli – kadının göbeğinin nerede düştüğünü, yani hangi soydan ve sosyal sınıftan geldiğini, hangi ailede terbiye aldığını hareketleri ve yaşam şekli ile gösterir.

Günümüzde devletler tarafından yeni cinsiyet ideolojisi düzenlenmeli, ancak o halde cinsiyet normlarının bozulmasını durdurabiliriz. Kesinlikle aile bütçesinin erkek tarafından yapılmasını sağlamalıyız.

"TANRI" SÖZCÜĞÜNÜN GERÇEK ANLAMI

Tanrı (Taṅara) – Ta, Üṅ, Er – diye üç heceden oluşuyor. Ta – ‘yukarı’, Üṅ – ‘aşağı’, Er – ‘delmek’(yıkmaq) anlamına gelirler. Gerçekten de Erkek ok, mızrak ile hayvanı delip öldürür, avcılıktan sonra ‘Ayı nesli’ olan kadın kendi yaratıcı düşüncesi ve kabiliyeti ile lezeetli yemek yaparsa, anca o halde bu aile için faydalı oluyor. Onun dışında, erkek kızı ‘delmesi’ sonucunda kadın olur, çocuk doğurabilir. Sperm yumurta hücresini delerse çocuk oluşuyor. ‘Er’ kelimesinin eski Türklerde bu anlamda kullanıldığını Mahmud Kaşgarlı sözlüğünde görebiliriz: ‘Ol tam erdi’.

İlk iki hece (Ta, Üṅ) Taṅ(Ta>Üṅ) Taṅ (Ta>Üṅ) ve Tüṅ (Ta<Üṅ) diye kök türetirler. Saha'ca ve Altay'cada ‘tüṅ-taṅ’ diye söz var. Sahacada anlamı ‘alt-üst’, Altaycada ise ‘gece-gündüz’ anlamına gelir. 1999 yılında “Наука и Образование” (Bilim ve Eğitim) dergisinin 4. sayısında “Этимология обозначения Тагара, Тенгри (Бог, Всевышний) в тюркских языках” (Опыт компаративного метода) adlı makalem yayımlanmıştı. Okumak isteyen A.S.Puşkin kütüphanesinden bulabilir. Bu makale sonucunda Tanrı sözcüğünde 4 tane iki anlamlı kavram ve bir anlamlı 4 kavram saklandığı ortaya çıkmıştır. Bu sözcüklerin hepsi ‘Tüṅ’ kökünden türemiştir. Burada Saha'ca anlamlarını yazacağım:

Sırdık - kharāṅa; (tüün- Aydınlık – karanlık; (gece
tunakh) -)
Keler kem – aaspıt kem; Gelecek – geçmiş zaman;
(tügen) (an)
Er kihi – Cakhtar (tüṅürder) Erkek - kadın; (hısım)
Ölbüt - tınnaakh; Ölü – canlı; (güdük)
(töṅürges)

*Tünnük; Pencere

*Tüṅnestii; Dönmek

*Tüṅkünüür; İçi boş bir ses

*Toṅoyuom; Yumurta

Tanrı sözcüğünde Dünya yaratılış destanı saklanmıştır. Bu bir tane sözcük Dünyanın nasıl yaratıldığını anlatan ve güçlü enerjiye sahip bir kelimedir. Bu sözcüğü araştırırsak Dünya kurallarının düzenini anlayabiliriz. Bu kurallar görünen çevre gelişmesini, değişmesini anlamayı sağlarlar. Bu kurallara göre hayatımızın temelini oluşturmalıyız. Tanrı Eğitimindeki kuralların toplamı bir Ana Yasa’yı oluşturur.

Töre Tanrı Eğitiminin Ana Yasa'sıdır. O yüzden buna bizim atalarımız Töre demişlerdir.

Dünya yaratılışı hakkında efsane: İlk başta her şey Tüñ-Tañ (kaos) etrafında dönüyormuş. Ondan sonra Er delmiş (1. yaratılış eylemi). Bu düzenli çevrenin ilk oluşma aşamasıdır. Bu aşamada 'düzenli hareket yasası' var olmuş.

Er deldiği zaman pencere oluşmuş (tünel, Evrenin ekseni) (2. yaratılış eylemi). Fizik kanununa göre bir madde diğer maddeye vurulduğu zaman ikinci maddeye gücünden veriyor, onun için enerji verimliliği kanunu oluşur. Bu düzeyde kendini koruma kanunu oluşmuş. Tüñ-Tañ kendi penceresi etrafında dönmeye (tüñnesten) başlamış ve 'eksenel gelişim kanunu', 'simetri kanunu' oluşmuş. Yani iki güç oluşmuş. Bu dönme sırasında Tüñ-Tañ ses çıkarmaya (tüñküneen) başlamış ve yumurta formunu almış, Orta Dünya böyle var olmuş. Yani görülen çevre var olmuş – burada 'iki kutuplu dünya kanunu' oluşmuş.

Görülen çevre, (alan) zamanı oluşturmuş – gelecek ve geçmiş zaman (3. yaratılış eylemi). Bu üçüncü düzeyde 'zincir tepkimesi/reaksiyonu' oluşmuş.

Dördüncü düzeyde zaman aydınlığı ve karanlığı yaratır, yani gece ve gündüz oluşur. (4. yaratılış eylemi).

Beşinci düzeyde 'iki kutuplu dünya kanunu' ve 'zincir tepkimesi', 'üreme kanununu' oluşturmuşlar. Bu kanun Orta Dünyadaki her şeyin erkeği ve dişisi olmasını sağlamış. Yani 'karşıtların birliği kanunu'nu oluşturmuşlar (5. yaratılış eylemi). Fakat canlı olan her şey çoğalmaya başlamış. Bu sonsuz gelişme gücünü oluşturmuş. Beşinci düzeyde oluşmuş görülen çevre Tüñ-Tañ (kaos) olmaya başlamış ve patlama korkusu oluşmuş.

O yüzden, ölüm var olmuş (6. yaratılış eylemi), canlılar ve ölümler var olmuşlar, yani görülen çevre dışında görünmeyen çevre oluşmuş. Bu altıncı düzeyde her şeyin bitme noktası zamanla belirlenmiş, düzeyin gelişme noktası da durmuş.

Bu altı düzey Hristiyanlık'ta ve İslamda: 'Dünya altı gün içinde yaratılmıştır' – diye geçiyor. Onun dışında Yuhanna incilinde yazıldığına göre: 'Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı...'

Gördüğünüz gibi bu müthiş söz içinde çok şey gizlenmiş ve daha neler gizlendiğini ise henüz bilmiyoruz.

SONUÇ

İlk olarak, Tanrı Eğitimi Dünyaya yaymak için en uygun terim bulmak zorundayız. Çünkü Tanrı Eğitimi (Töre) olarak bildiğimiz bu manevi kültür dünyada farklı isimlerle tanıtılıyor ve haklı olarak bu farklı isimlendirme yanlış anlaşılmalara neden oluyor. Dünyada bu gün Tengrizm, Tengrianstvo, Şamanizm, Tanrıçılık gibi farklı isimlerle geçen bu manevi kültür değerimiz bilimsel olarak tek terim altında yayılmalı, tek isimle anılmalı ki uzak coğrafyalarda yaşayan Türkler bu konuda ortak noktada buluşabilsinler. Farklı isimlerle bölünmeyelim, tek bilimsel isim altında birleşelim diyoruz.

Öncelikle Tanrı Eğitiminin bir din mi, yoksa manevi kültür mü olduğunu açıklayalım. Dinler 4 temelden oluşuyor – 1. Peygamber – Budda, Hz.İsa, Hz.Muhammed; 2. Kutsal kitap – Kitab-ı Mukaddes, Kur'an-ı Kerim; 3. Eğitim evleri - medrese; 4. Dini toplantı evleri (datsan, kilise, camii). Bu dört temel Tanrı Eğitiminde yoktur, o yüzden 'Tengrianstvo' diye bir din olması mümkün değil. Tanrı Eğitimine 'Tengrizm' diyebiliriz. Çünkü Tanrıçılık bir din değildir, onu manevi kültür olarak anlamalıyız. Fakat başlangıçta, bu manevi kültür görünmeyen çevreye, gökyüzüne saygı gösterilerek başlamıştır.

Tanrıçılık manevi kültür olarak Paleolitik (taş devri), Mezolitik dönemlerinde oluşup, Neolitik dönemde gelişmiş klasik görünümü oluşmuştu. Ondan sonra demir çağında yerleşik medeniyet ve kültür, dil farklılıklarından kaynaklanan farklı milletler oluşması sonucunda, değişik formlarda, fakat bir temeli olan manevi kültür olmuştur. Onun dışında, hem de diğer bütün dinlerin oluşmasına temel olmuştur.

Tanrıçılığa göre bu Orta Dünya'ya gelmişsen Toprak Kut seviyesinde yaşamalısın, Hava Kut seviyesinde geniş ölçülü düşünce sahibi olmalısın, Ana Kut'u kirletmemelisin, oluşturma ve yıkma güçlerin bir dengede olmalı, yani ak-kara Tin ve Sür, aynı dengede olmalıdırlar. Bildiğimiz yaygın büyük dinler insana sadece Hava Kut ve Sür seviyesinde yaşaması gerektiğini öğretirler. Bu eski çağdaki cahil toplum için uygun bir eğitimdi. Bugün ise insanların çoğu eğitim görmüş olması ve sadece Hava Kut seviyesinde yaşaması mümkün değil. İnsan sadece Sür ve ya Hava Kut olarak kalamaz. Bu kavramı teröristler kullanıp insanları terör saldırısı kurbanı yapıyorlar. Bu insan (terörist) Orta Dünya'yı umursamaz, Toprak Kut'u anlamadığı için, sadece Hava Kut, Sür olarak kendini kabullenir. Çok büyük günah işler.

Gerçi, dinler insana Hava Kut'u yönetmek için yetenek sundu, onun dışında, bir düşünce ile bütün halkın bir organizma gibi yönetilmesini sağladılar. Dini olan milletler, kendilerinden daha gelişmiş, aydın insanları başkan yaparak, onun yeteneğinin faydasını kullanarak, birbirileriyle anlaşma içinde yaşarlar. Dinler insanlara bu manevi kültürü yani Tengrizmi, manevi olarak kabullenmek için Kut ve Sür gelişmesini öğretmeliydi. Dindarların dua etme yöntemi (namaz kılma vs.)

omurgayı eğitmek, geliştirmek anlamına gelir. Ama namaz kılmadan da spor yaparak, sağlıklı yaşayarak omurgayı geliştirmek, beyin ve omurga arasındaki enerji aktarımını kuvvetlendirmek m¼mk¼n. Sağlıklı v¼cutta sağlıklı ruh olur. ¼¼nk¼ insanadaki herhangi enerji omurgada yuvalanır, oradan ge¼er. Kamların kamlık ayini de bununla ilgilidir. O y¼zden Kam kamlık ayini d¼zenlediđi zaman omurgası ile hareket eder, ne kadar y¼kseđe ¼ıkarsa hareketi o kadar esnek olur.

Eskiden Kamlar (şamanlar) halk i¼inden Tanrı'nın se¼tiđi insanlardı. Yani onlar se¼kinler olarak bilinirdi. Bu onların Ger¼ek Bilgiyi ¼đrenmiř, onun gizemlerini anlamış, se¼mi ge¼miř akıllı insan olmalarının g¼stergesiydi.

Bu tabloda T¼renin gelişme aşamaları g¼sterilmiř (2. tablo):

2.tablo.

Aşamalar	Inan¼ dönemleri
Hava Kut Eğitiminin seviyesi	Hava Kut – Animizm; Toprak Kut – Fetişizm; Ana Kut – Totemizm.
Toprak Kut Eğitiminin seviyesi	Hava Kut – Putperestlik; Toprak Kut – ¼oktanrıçılık; Ana Kut - Monoteizm.
Ana Kut Eğitiminin seviyesi	Hava Kut – S¼r'¼ olan doğa ¼evresini anlamak; Toprak Kut – S¼r'¼ olan eşya ¼evresini anlamak; Ana Kut – S¼r'¼ olan doğa ve eşya ¼evrelerini bir b¼t¼n olarak anlamak.

Yani, ilk olarak insan hayatındaki ¼eřitli olaylar nedeniyle Hava Kut değişiyor. Bu değişmiş Hava Kut Toprak Kut'u etkileyerek değişmesini sağlıyor. Daha sonra etkilenen Toprak Kut Ana Kut'u tesir edip onu değiştirmeye başlar. Ana Kut ise değişip Hava Kut gelişmesine yeni şekil hazırlıyor. Budda bir radja oğlu, yani prens olduğu i¼in ¼stteki Ana Kut'u taşımıştır ve Toprak Kut seviyesinden vazge¼ip Hava Kut seviyesine ¼ıkmak i¼in meditasyon yapmıştır. Bunun sonucunda Hava Kut ile S¼r arasında bağlantıyı sağlamıştır. Budda halkına Hava kut eğitim seviyesini a¼ıklamıřtır. Bu Hava Kut'u y¼netmeyi başarmış olmalarının g¼stergesidir. Hz. İsa Hava Kut ¼evresini ¼alıřtırarak Toprak Kut'a katmıştı, yani eşya ¼evresi ile doğa ¼evresini birleştirmiş ve onun gelişimi Ana Kut seviyesinde olmuştur. Yani Hz. İsa Tanrı'nın Oğlu olduğunu s¼ylemiřti. Bu d¼zeyde insanlar Tanrı tarafından yaratıldıklarını anlamıştı. Hz.Muhammed askeri demokrasi sınırları i¼inde se¼ilmiř bilinci oluşturmuştu. Yani toplumu askeri yasalar ile y¼netmeye başlamış, insanların her şeyden ¼nce bir asker olmasını istemiştir. (T¼rkler eskiden ¼nce sanatçı, ¼nce meslek sahibi daha sonra bir askerdi. Bu sayede g¼cebe olmamıza rağmen d¼nyanın

en büyük kültürel miraslarından birine sahibiz.) Yani Hz. İsa ile Hz. Muhammed dinde Toprak Kut düzeyinin gelişimini son noktaya ulaştırmışlardır. Bundan sonra Dinler Çağının sonu gelmiştir. Hz. Muhammed'in : "Benden sonra peygamber gelmeyecek" , - demesi bunun kanıtı olabilir.

Şimdiki aşama ise, inançta Ana Kut Eğitim seviyesine çıkma aşamasıdır. Yani insanlar Ana Kut'tan yetenek alabilecekleri, akıl-fikir paylaşabilecekleri düzey. Bu aşamada insanlar beyinlerinin uyuyan %95-lik bölümünden belli bir kısmı uyandırarak üstün yetenekler elde edebilirler. Onun için atalarımızın geleneklerini diriltmek, yeniden araştırıp anlamak, yaymak gerekir.

Bu aşamanın iki anlamı var: 1. İnsan hayatının süresinin uzaması (biorobot gibi yaşaması); 2. İnsanın İnsanlığı koruması, yekpare, sağ kalması. Mutluluk, aşk, iyilik – bu kavramları hayatın işaretçileri olarak kabullenip yaşamak gerekmektedir.

Bunları herkesten önce anlamış ve başkalarına yayma yolunu bulmuş milletin geleceği aydın olacaktır. Tanrı Eğitimi (Töre) – Dünya'nın seçkinlerini oluşturacak Müthiş Güç'tür. Ulu filozof Vergilius'un söylediği gibi : "Hayatın, hangi Tanrı'ya diz çöktüğüne bağlıdır"...